

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Υποτιτλισμός στα Ελληνικά και Σχολιασμός της Ταινίας Μικρού Μήκους
«The Butterfly Circus»

Ονοματεπώνυμο: Αλεξάνδρα Παναγιωτίδη

Αρ.Μητρώου : Ξ2018107

Επιτροπή Εποπτείας :

Βιλελμίνη Σωσώνη (Επίκουρη Καθηγήτρια)

Μαρία Τσίγκου (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια)

Κέρκυρα, Ιανουάριος 2023

ΥΠΟΤΙΤΛΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ ΜΙΚΡΟΥ ΜΗΚΟΥΣ
«THE BUTTERFLY CIRCUS»

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
1 Εισαγωγή.....	6
2 Κείμενο Πηγή (Source Text).....	8
3 Ελληνικοί Υπότιτλοι (Target Text).....	14
4 Σχολιασμός.....	27
4.1 Γλώσσα και ύφος.....	27
4.2 Θέματα και βραβεία	28
4.3 Τεχνικά Ζητήματα.....	29
4.4 Μεταφραστικά Ζητήματα	30
5 Επίλογος	33
Βιβλιογραφία.....	34

Περίληψη

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει θέμα τον Υποτιτλισμό και Σχολιασμό της μικρού μήκους ταινίας «The Butterfly Circus», με διάρκεια 22' που γυρίστηκε το 2009. Αποτελείται από τα περιεχόμενα, την εισαγωγή, ένα αγγλικό template το οποίο χρησίμευσε ως βοήθεια για την κατανόηση των διαλόγων, τους ελληνικούς υποτίτλους με τη χρονική τους διάρκεια και τον σχολιασμό, ο οποίος είναι χωρισμένος σε τρία μέρη. Ακολουθούν ο επίλογος και η σχετική βιβλιογραφία.

1 Εισαγωγή

Για την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας, επέλεξα την αγγλική ταινία μικρού μήκους με τίτλο «The Butterfly Circus». Πρόκειται για μια κοινωνική δραματική ταινία γυρισμένη από τον σκηνοθέτη Joshua Weigel. Η διαδικασία συγγραφής του σεναρίου έγινε από τον ίδιο ενώ βοήθησε και η σύζυγός του, Rebekah Weigel. Τη μουσική επιμέλεια έχει κάνει ο Tim Williams ενώ ανάμεσα στους βασικούς παραγωγούς βρίσκουμε τους Jon και Esther Phelps, Jason Atkins, Nathan Christopher Haase, Bob Yerkes και Ed Vizenor.

Η ταινία ακολουθεί την ιστορία του Will (Nick Vujicic), ενός νεαρού που έχει γεννηθεί χωρίς άκρα, ο οποίος είναι ένα από τα «εκθέματα» στο τσίρκο. Η ζωή του ξαφνικά αλλάζει όταν ο κος Mendez (Eduardo Verástegui), ο υπεύθυνος ενός περιπλανώμενου θιάσου ονόματι «The Butterfly Circus», παίρνει μέρος σε μια από τις ξεναγήσεις που γίνονται στο δωμάτιο με τα ανθρώπινα «εκθέματα». Αφού βλέπει την απαίσια μεταχείριση που δέχεται ο Will από τους επισκέπτες, τον πλησιάζει και του εκμυστηρεύεται πόσο υπέροχο και ιδιαίτερο τον βρίσκει. Στη συνέχεια, ο Will αποφασίζει να ακολουθήσει τον κο Mendez και τον θιάσό του. Μαθαίνει τις ιστορίες των νέων συντρόφων του (Doug Jones, Matt Allmen, Lexi Pearl και Bob Yerkes), κάθε μια μοναδική και ξεχωριστή, με κοινό παρονομαστή το πώς μπορεί κάποιος να χρησιμοποιήσει τις προσωπικές του δυσκολίες για να δημιουργήσει κάτι όμορφο. Στο τέλος, αναγνωρίζει και ο ίδιος την αξία του, αποδέχεται τον εαυτό και τη μοναδικότητα του και γίνεται ένα από τα πιο σημαντικά μέλη του θιάσου αποτελώντας παράδειγμα για άτομα με παρόμοιες ιδιαιτερότητες.

Αποφάσισα να ασχοληθώ με ένα ιδιαίτερο είδος μετάφρασης, τον υποτιτλισμό, καθώς μου φαίνεται αρκετά ενδιαφέρον και θα ήθελα να ασχοληθώ επαγγελματικά με αυτό στο μέλλον. Συνδυάζει τεχνικές και θεωρίες που έχουμε ήδη συναντήσει στη Θεωρία της Μετάφρασης, όμως διαφέρει λόγω των χωροχρονικών περιορισμών που υπάρχουν αφού το κείμενο πλαισιώνεται από αρχείο βίντεο. Αναλυτικότερα, ας μιλήσουμε για το τι είναι μετάφραση και τι είναι υποτιτλισμός.

Αρχικά, μετάφραση με την ευρεία της έννοια είναι η μεταφορά ενός μηνύματος από τη γλώσσα αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως, ενός κειμένου δηλαδή που έχει συνταχθεί σύμφωνα με τους κανόνες της γλώσσας αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως,

δημιουργώντας ένα νέο κείμενο που επίσης συντάσσεται σύμφωνα με τους κανόνες της γλώσσας αφίξεως, διατηρεί το νόημα του πρωτοτύπου και ανά πάσα στιγμή μπορεί να ελεγχθεί ως προς την ορθότητα του και να διορθωθεί (Κεντρωτής, 1996, σελ 117-118).

Ο υποτιτλισμός αποτελεί ένα από τα είδη της Οπτικοακουστικής Μετάφρασης. Ονομάζεται οπτικοακουστική αφού, όπως προϋποθέτει και το ίδιο το όνομα, πρόκειται για μετάφραση ενός κειμένου που μεταδίδεται παράλληλα μέσω δύο ταυτόχρονων και συμπληρωματικών καναλιών, του οπτικού και του ακουστικού, και συνδυάζει πολλούς σημειωτικούς κώδικες (Σωσώνη, 2014, σελ 167-168). Εκτός από τον υποτιτλισμό, η Οπτικοακουστική Μετάφραση αποτελείται και από άλλα είδη, όπως για παράδειγμα η ακουστική περιγραφή, η τοπική προσαρμογή βιντεοπαιχνιδιών κ.ά. Το συγκεκριμένο είδος που μας απασχολεί εδώ, χωρίζεται στον ενδογλωσσικό και στον διαγλωσσικό υποτιτλισμό και σήμερα, με την εξέλιξη της τεχνολογίας και των οπτικοακουστικών κειμένων, οι ανάγκες για υποτιτλισμό ολοένα και μεγαλώνουν.

Είναι χρήσιμο ακόμα να αναφέρουμε πως ο υποτιτλισμός επιτελεί έναν ιδιαίτερο σκοπό. Όσο το κείμενο αλλάζει, εισάγεται ένα κανάλι επικοινωνίας το οποίο διασφαλίζει την συνύπαρξη των δύο γλωσσών. Πρόκειται για ένα περίπλοκο είδος μετάφρασης, που συνδυάζει πολλαπλές γλωσσολογικές και πολιτισμικές δεξιότητες όσο επίσης και τεχνολογικές αφού υπάρχουν διάφορα λογισμικά υποτιτλισμού που διαφέρουν μεταξύ τους τόσο προς τη χρήση όσο και τις δυνατότητες (Di Giovanni, 2016).

Με αφορμή την αναφορά στα λογισμικά υποτιτλισμού, θα αναφερθώ στο λογισμικό που χρησιμοποίησα, καθώς και στις τεχνικές οδηγίες που ακολούθησα. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποίησα το Subtitle Edit¹, ένα δωρεάν λογισμικό υποτιτλισμού και ακολούθησα τις οδηγίες του Netflix². Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τις οδηγίες αυτές, ο μέγιστος αριθμός χαρακτήρων ανά γραμμή είναι 42 (Characters Per Line- CPL), οι γραμμές δεν μπορούν να ξεπερνούν τις δύο και η ταχύτητα ανάγνωσης (Reading Speed) δεν ξεπερνάει τους 17 χαρακτήρες ανά δευτερόλεπτο (Characters Per Second- CPS). Εκτός από το τεχνικό κομμάτι, ακολούθησα τις συγκεκριμένες οδηγίες και όσον αφορά τους γραμματικούς κανόνες για τα Ελληνικά.

¹ [Releases · SubtitleEdit/subtitleedit \(github.com\)](https://github.com/SubtitleEdit/subtitleedit)

² <https://partnerhelp.netflixstudios.com/hc/en-us/articles/235511047-Greek-Timed-Text-Style-Guide>

2 Κείμενο Πηγή (Source Text)

Ως κείμενο πηγή (ST) χρησιμοποίησα ένα ερασιτεχνικό transcript που βρήκα στο διαδίκτυο³. Η δημιουργός του αρχείου δεν έχει σχέση με την παραγωγή της ταινίας, και το ίδιο το αρχείο δεν είναι αρχείο επαγγελματικών υποτίτλων. Παρ' όλα αυτά, μου φάνηκε αρκετά χρήσιμο, καθώς σε αρκετά σημεία της ταινίας, κυρίως λόγω των ήχων από το ηχοτοπίο των σκηνών και λόγω των διαφορετικών γλωσσικών ποικιλιών – στοιχεία για τα οποία θα μιλήσω στη συνέχεια – δεν μπορούσα να καταλάβω τι έλεγαν οι χαρακτήρες. Έτσι το συγκεκριμένο transcript με βοήθησε ώστε να διακρίνω εξ' ολοκλήρου ή σε έναν βαθμό τους διαλόγους και έτσι να μπορέσω να προχωρήσω στη μετάφραση. Παρακάτω παραθέτω το περιεχόμενο του transcript:

00:28 → 00:30 Hey look! Can we go there?	01:03 → 01:07 OK boys, time to get me a date with the bearded lady. Who's with me?
00:31 → 00:33 CARNIVAL SIDESHOW	01:16 → 01:23 Great witches. Come. Sit down. I tell you all about your fate. Great witches. Come.
00:34 → 00:36 Ah...Sammy, you're breaking my heart.	
00:36 → 00:39 We're all the circus you need, kid.	01:23 → 01:26 I'm going to come and get you now.
00:39 → 00:42 But they have rides.	01:26 → 01:29 I'm going to get you if I can.
00:42 → 00:45 Can we, Mr. Mendez?	
00:49 → 00:51 Why not?	01:30 → 01:33 Come on in, ladies and gentlemen, we have the best freak show in town.
00:57 → 00:59 Let's go...	
01:00 → 01:02 CARNIVAL	01:36 → 01:38 Step right on in.
	01:38 → 01:41 Come on in ladies and gentlemen. We have Lady Lalu...

³ https://docs.google.com/file/d/0ByKU7CZhWX5xZmZ1ZWk5RHIUVms/edit?resourcekey=0-DJl_Fmgl-jjM1uwackvxQA

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

01:44 → 01:48 Come on in, ladies and gentlemen, come on in. We have the best show in town.

01:49 → 01:53 Come on in, come on in. We have the best freaks in town.

02:07 → 02:10 She's a woman of extraordinary weight.

02:11 → 02:14 She has a huge appetite. For whole chickens.

02:15 → 02:17 Now, down this way.

02:18 → 02:20 The painted man.

02:21 → 02:28 His world travels can be seen on every inch of his body – from head to toe.

02:29 → 02:30 And now...

02:31 → 02:35 ladies and gentlemen, gather in.

02:35 → 02:37 A perversion of nature.

02:38 → 02:40 A man. If you could even call him that.

02:40 → 02:43 Whom God himself has turned his back upon.

02:45 → 02:48 I give you...The Limbless Man!

02:50 → 02:52 Oh... will you look at that.

02:52 → 02:54 So sad.

02:54 → 02:56 Look at him.

03:35 → 03:37 Move along, kids.

03:49 → 03:52 You are...magnificent.

03:55 → 03:56 Hey, get away from him.

03:56 → 03:57 What's the matter with you?

03:57 → 04:02 It's alright. No harm in it. My fault.

04:04 → 04:07 Maybe I got a little too close, 'ey friend?

04:10 → 04:12 Have a good evening, now.

04:18 → 04:22 You'd better get a hold of yourself before the next show, gimp.

04:33 → 04:35 Real nice, Will.

04:35 → 04:40 Seems you changed your mind about joining one of them fancy shows.

04:41 → 04:43 What are you saying?

04:43 → 04:45 Don't you know nothing?

04:45 → 04:48 That was Mendez.

04:49 → 04:51 You just spit on the Showman!

04:51 → 04:54 From the Butterfly Circus.

04:56 → 04:58 Butterfly...butterfly...

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

05:00 → 05:02 You kill me Will!

05:03 → 05:06 I'm hungry. I'm going to get me some cotton candy.

05:08 → 05:14 A man - if you can call him that - whom God himself has turned his back upon.

05:17 → 05:19 The Limbless Man!

05:29 → 05:31 Mmm... ah... muy bien.

05:40 → 05:42 Good Morning. Buenos dias.

05:42 → 05:44 Buenos dias indeed!

05:45 → 05:46 Yes...!

05:48 → 05:50 May I have this dance?

05:50 → 05:52 Thank you so much.

05:52 → 05:53 Pappy...

05:59 → 06:03 Would you get my trunk? It's so heavy.

06:05 → 06:08 But it's easier for you, because you're so strong.

06:09 → 06:12 Ah! There's a dead man in the truck!

06:12 → 06:14 What?

06:25 → 06:28 Well, now. Look at this.

06:29 → 06:31 This is wonderful!

06:31 → 06:34 Come on over by the fire and warm up a bit, little man.

06:45 → 06:47 I'm Sammy. What's your name?

06:47 → 06:48 I'm Will.

06:48 → 06:49 Where are your arms and legs?

06:49 → 06:50 Sammy.

06:50 → 06:51 What, mama?

06:51 → 06:53 Is he going to be in our circus now?

06:54 → 06:56 Um...maybe I will.

06:57 → 07:00 Hold on a minute. We don't have a side show here.

07:01 → 07:02 What do you mean?

07:02 → 07:04 Every circus has one.

07:04 → 07:07 People come from all over the place to see us.

07:09 → 07:11 And why do they come, Will?

07:20 → 07:22 But...but yours could be different.

07:22 → 07:26 No. There is nothing inspiring about amazing perfections on display.

07:29 → 07:32 See, Will. We're happier here.

07:32 → 07:35 And you can stay as long as you like.

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

07:36 → 07:38 But I do run a different show.

07:39 → 07:43 And now, one of the greatest displays of human contortion ever seen.

07:52 → 07:55 It is my pleasure to introduce...Anna!

07:55 → 07:57 Queen of the air.

08:03 → 08:06 And the strongest man you'll ever see.

08:50 → 08:52 The Master of the flying trapeze

08:52 → 08:56 and the oldest performer in the air - Pappy!

09:02 → 09:03 Wow.

09:10 → 09:13 See you at the fairgrounds. Two days only.

09:13 → 09:16 Come on by. Butterfly Circus. Two days only.

09:16 → 09:17 How do (you do)?

09:17 → 09:20 My boy here would sure like to say hello to the strongest man in town.

09:20 → 09:24 Well, I'm sure your daddy's stronger, but I'd make a close second.

09:25 → 09:26 Wow.

09:29 → 09:31 Are you in the show too, mister?

09:32 → 09:36 Uh, um... no, not exactly.

09:37 → 09:38 Oh.

09:44 → 09:46 We'd best be going now. Thank you kindly.

09:46 → 09:47 You bet.

09:48 → 09:50 Wow! Did you see that, Dad?

09:50 → 09:53 I'm going to be the strongest man in the world someday.

09:53 → 09:56 I'll be just like that man. I'll lift anything I want.

09:56 → 09:59 Yeah, boy. You can do whatever you want.

00:51 → 00:54 Ladies and gentlemen, your support!

00:54 → 00:58 What this world needs is a little wonder.

01:09 → 01:11 Look mama, tickets!

01:22 → 01:24 Splendid, isn't it?

01:25 → 01:28 The way they move, full of strength.

01:29 → 01:31 Color and grace.

01:32 → 01:35 They're astounding.

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

01:38 → 01:42 But you? Cursed from birth.

01:43 → 01:46 A man - if you can call him that -

01:46 → 01:49 whom God himself turned his back upon.

01:49 → 01:51 Stop it! Why would you say that?

01:53 → 01:56 Because, you...believe it.

01:59 → 02:02 But if you could only see...

02:02 → 02:05 the beauty that can come from flashes.

02:20 → 02:23 I say, they let you go too soon.

02:28 → 02:29 Good luck out there.

02:29 → 02:30 It's your problem now.

02:30 → 02:32 You're no good to me, so get out!

02:35 → 02:37 You're good enough for me, doll face.

02:37 → 02:39 Here you go.

02:48 → 02:50 But they're different from me.

02:50 → 02:54 Yes. You do have an advantage.

02:54 → 02:56 The greater the struggle,

02:56 → 02:59 the more glorious the triumph.

03:14 → 03:17 I can't find my caterpillar. Where is he?

03:20 → 03:23 He's right there. In the cocoon, see.

03:23 → 03:27 He'll be fine. You won't even recognize him when he comes out.

03:27 → 03:29 Oh wow!

03:35 → 03:37 Hey! Hey George!

03:37 → 03:41 Poppy! I need help to cross.

03:42 → 03:44 Can anyone help me?

04:02 → 04:03 Hey, George!

04:04 → 04:06 Can you help me?

04:09 → 04:11 Hey, where are you going?

04:11 → 04:13 What's the matter with you?

04:13 → 04:16 Are you just going to leave me here?

04:16 → 04:18 I think you'll manage.

04:18 → 04:19 What?

04:20 → 04:22 I guess I'll just magically get up, huh?

04:23 → 04:25 George, Poppy! How's the water?

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

04:25 → 04:27 Time for a swim.

05:09 → 05:11 Look! Hey!!!

05:39 → 05:41 Hey Will, are you coming in?

05:46 → 05:48 Hey, I think Will fell in!

05:53 → 05:54 Will!

05:56 → 05:58 Will - Will - Will?

06:02 → 06:04 Will! Will! Will?

06:06 → 06:08 Oh, Will!

06:13 → 06:16 Look... I can swim!

06:17 → 06:18 I can swim.

06:19 → 06:21 You look like a barrel of moonshine.

06:22 → 06:24 Come here you!

06:49 → 06:53 Your eyes will witness this fine evening

06:53 → 06:55 our bravest soul

06:55 → 06:57 as he cheats death

06:57 → 07:00 by ascending 50 feet into the air

07:00 → 07:03 and leaping into this pool of life.

07:55 → 07:58 Let's go see what he has to say.

08:27 → 08:29 Thank you.

08:30 → 08:33 Wow! How did you do that, mister?

08:33 → 08:34 Were you scared?

08:34 → 08:36 It was so high!

08:36 → 08:39 Sweetie, you can do anything...

08:39 → 08:41 Did it hurt when you hit the water?

09:07 → 09:09 There it goes, up.

3 Ελληνικοί Υπότιτλοι (Target Text)

Συνεχίζοντας, παραθέτω τους ελληνικούς μου υποτίτλους με τα αντίστοιχα timecodes τους:

[Header] 0004 00:00:45:11 00:00:49:11 27

Max Characters Per Line: 36

Frame Rate: 23,976 fps

Σάμι, μου ραγίζεις την καρδιά!

TimeCode Format: 23,976 frames/sec

Είμαστε το μόνο τσίρκο που
χρειάζεσαι.

[/Header]

0005 00:00:49:21 00:00:51:06 27

0001 00:00:16:05 00:00:18:03 27

Μα έχουν τρενάκια!

ΤΟ ΤΣΙΣΚΟ ΤΗΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ

0006 00:00:54:20 00:00:56:05 27

0002 00:00:38:23 00:00:41:07 27

Μπορούμε, κε Μέντεζ;

Κοίτα! Μπορούμε να πάμε;

0007 00:01:00:19 00:01:01:19 27

0003 00:00:42:18 00:00:44:16 27

Γιατί όχι;

ΠΑΝΗΓΥΡΙ, 48ΧΛΜ ΠΑΡΑΞΕΝΕΣ
ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ

0008 00:01:11:01 00:01:12:02 27

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

Πάμε, λοιπόν.

Έχουμε τον άνδρα χωρίς άκρα.

Περάστε μέσα!

0009 00:01:21:02 00:01:24:12 27

0014 00:01:56:23 00:01:59:18 27

Ωρα να βγω ραντεβού με

τη μουςάτη γυναίκα. Ποιος θα έρθει;

Ελάτε, κυρίες και κύριοι!

Έχουμε την κα Λούλου!

0010 00:01:35:12 00:01:40:14 27

0015 00:02:02:14 00:02:06:02 27

Μεγάλες μάγισσες! Ελάτε, καθίστε.

Θα σας πω τη μοίρα σας.

Ελάτε όλοι! Το καλύτερο σόου στην πόλη!

0011 00:01:42:09 00:01:46:11 27

0016 00:02:07:02 00:02:08:13 27

Θα σε πιάσω!

Είσαι δικός μου, μικρέ, αν τα καταφέρω!

Περάστε, περάστε!

0017 00:02:24:05 00:02:26:02 27

0012 00:01:48:20 00:01:51:22 27

Θυμίζει μια αγελάδα,

Περάστε, κυρίες και κύριοι!

Έχουμε το καλύτερο σόου φρικιών!

0018 00:02:26:18 00:02:32:23 27

0013 00:01:53:19 00:01:56:08 27

είναι γυναίκα απίστευτου βάρους,

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

που λιγουρεύεται ολόκληρα
κοτόπουλα.

0024 00:02:52:15 00:02:53:18 27

ελάτε κοντά!

0019 00:02:33:19 00:02:35:12 27

0025 00:02:54:05 00:02:58:20 27

Και τώρα, συνεχίζουμε από 'δώ.

Μια διαστροφή της φύσης!

0020 00:02:37:06 00:02:38:13 27

Ένας άνδρας, ο Θεός να τον κάνει,

Ο άνδρας με τις ζωγραφιές.

0026 00:02:58:22 00:03:01:20 27

0021 00:02:40:20 00:02:45:21 27

που ακόμα και ο ίδιος

τού έχει γυρίσει την πλάτη!

Τα ταξίδια του απεικονίζονται στο
σώμα του

0027 00:03:04:02 00:03:05:07 27

από την κορυφή ως τα νύχια.

Σας παρουσιάζω...

0022 00:02:47:22 00:02:48:22 27

0028 00:03:06:05 00:03:07:14 27

Και τώρα,

Τον άνδρα χωρίς άκρα!

0023 00:02:49:22 00:02:51:05 27

0029 00:03:08:04 00:03:13:03 27

κυρίες και κύριοι,

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

-Δείτε τον!

0035 00:04:20:00 00:04:21:03 27

-Είναι τόσο λυπηρό.

Εγώ έφταιγα.

0030 00:03:53:23 00:03:55:02 27

0036 00:04:23:01 00:04:25:12 27

Φύγετε, παιδιά!

Ίσως πλησίασα πολύ, έτσι δεν είναι,
φίλε;

0031 00:04:07:19 00:04:10:07 27

Είσαι μεγαλειώδης!

0037 00:04:28:23 00:04:30:03 27

0032 00:04:13:06 00:04:15:07 27

Καλό σου βράδυ.

-Φύγε από κοντά του!

0038 00:04:37:15 00:04:40:15 27

-Τι πρόβλημα έχεις;

Καλύτερα να συμμαζευτείς

0033 00:04:15:20 00:04:16:22 27

μέχρι το επόμενο σόου, σακάτη.

Δεν πειράζει.

0039 00:04:52:05 00:04:53:07 27

0034 00:04:18:15 00:04:19:22 27

Μπράβο σου, Γουίλ.

Δεν έγινε κάτι.

0040 00:04:54:15 00:04:58:17 27

Μάλλον άλλαξες γνώμη

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

γι' αυτά τα φανταχτερά σου.

0046 00:05:21:09 00:05:24:09 27

0041 00:04:59:10 00:05:02:09 27

Πείνασα, πάω να φάω λίγο μαλλί της γριάς.

-Τι είναι αυτά που λες;

-Δεν έχεις ιδέα;

0047 00:05:26:17 00:05:29:03 27

0042 00:05:04:05 00:05:05:12 27

Ένας άνδρας, ο Θεός να τον κάνει,

Αυτός ήταν ο Μέντεζ.

0048 00:05:29:21 00:05:32:19 27

0043 00:05:08:00 00:05:11:10 27

που ακόμα και ο Ίδιος
τού έχει γυρίσει την πλάτη.

Μόλις έφτυσες τον σόουμαν

από το Τσίρκο της Πεταλούδας.

0049 00:05:34:23 00:05:36:08 27

0044 00:05:14:13 00:05:16:15 27

Ο άνδρας χωρίς άκρα!

Πεταλούδα, πεταλούδα...

0050 00:05:48:08 00:05:49:09 27

0045 00:05:18:18 00:05:19:23 27

Πολύ νόστιμο!

Με πέθανες, Γουίλ!

0051 00:05:56:19 00:06:00:23 27

-Καλημέρα, αφεντικό.

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

-Είναι όντως μια καλή μέρα!

0057 00:06:41:23 00:06:46:08 27

0052 00:06:05:18 00:06:07:01 27

Για δείτε...Αυτό είναι θαυμάσιο!

Μου χαρίζετε αυτόν τον χορό;

0058 00:06:48:10 00:06:50:14 27

0053 00:06:08:16 00:06:10:13 27

Έλα στη φωτιά να ζεσταθείς,
μικρούλη.

Ευχαριστώ πολύ. Πάπι.

0054 00:06:16:23 00:06:20:05 27

0059 00:07:01:12 00:07:04:01 27

Μπορείς να φέρεις το μπαούλο μου;
Είναι τόσο βαρύ!

-Πώς σε λένε; Εγώ είμαι ο Σάμι.
-Με λένε Γουίλ.

0055 00:06:23:02 00:06:25:11 27

0060 00:07:04:15 00:07:07:19 27

"Αλλά για σένα είναι εύκολο,
γιατί είσαι τόσο δυνατός".

Πού είναι τα χέρια και τα πόδια σου;
Τι έγινε, μαμά;

0056 00:06:28:08 00:06:30:15 27

0061 00:07:08:14 00:07:12:10 27

-Υπάρχει ένας πεθαμένος στο
φορηγό!

-Θα έρθει στο τσίρκο μας τώρα;

-Τι πράγμα;

-Ίσως ναι.

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

0062 00:07:13:02 00:07:16:08 27

Μισό λεπτό!

Δεν έχουμε δευτερεύοντα σόου εδώ.

Η έκθεση των ατελειών κάποιου

δεν είναι κάτι αξιοθαύμαστο.

0068 00:07:45:16 00:07:47:23 27

0063 00:07:17:17 00:07:19:22 27

Βλέπεις, είμαστε χαρούμενοι εδώ.

Τι εννοείς; Κάθε τσίρκο έχει.

0069 00:07:48:23 00:07:50:12 27

0064 00:07:21:10 00:07:23:13 27

Και μπορείς να μείνεις όσο θέλεις.

Έρχονται απ' όλο τον κόσμο,

για να μας δουν.

0070 00:07:52:18 00:07:54:06 27

0065 00:07:26:01 00:07:27:04 27

Αλλά το σόου μου διαφέρει.

Και γιατί έρχονται, Γουίλ;

0071 00:07:55:10 00:08:00:04 27

0066 00:07:36:21 00:07:38:18 27

Και τώρα, η καλύτερη επίδειξη

ακροβατικής που έχετε δει.

-Αλλά το δικό σας θα διέφερε.

-Όχι.

0072 00:08:08:17 00:08:12:23 27

0067 00:07:39:16 00:07:42:19 27

Με χαρά σάς παρουσιάζω

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

την Άννα, βασίλισσα του αέρα!

0073 00:08:19:13 00:08:21:20 27

Και τον δυνατότερο

άνδρα που θα δείτε ποτέ!

0074 00:09:06:05 00:09:11:14 27

Ο Πάπι, δάσκαλος και γηραιότερος

καλλιτέχνης των ιπτάμενων

ακροβατικών!

0075 00:09:26:20 00:09:28:22 27

Το Τσίρκο της Πεταλούδας στο

πανηγύρι!

0076 00:09:29:11 00:09:32:22 27

-Μόνο για δύο μέρες, ελάτε όλοι!

-Τι κάνετε;

0077 00:09:33:14 00:09:36:19 27

Ο γιος μου θέλει να χαιρετήσει

τον δυνατότερο άνδρα στην πόλη.

0078 00:09:36:21 00:09:39:18 27

Σίγουρα ο μπαμπάς σου είναι πιο
δυνατός,

αλλά τον συναγωνίζομαι.

0079 00:09:45:10 00:09:46:22 27

Είστε και εσείς στο σόου, κύριε;

0080 00:09:50:17 00:09:52:07 27

Όχι ακριβώς...

0081 00:09:59:22 00:10:02:14 27

-Ας πηγαίνουμε. Ευχαριστούμε πολύ.

-Δεν κάνει τίποτα.

0082 00:10:04:06 00:10:08:21 27

Μπαμπά, το είδες αυτό;

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

Θα γίνω ο δυνατότερος μια μέρα!

0088 00:11:40:18 00:11:43:20 27

0083 00:10:08:23 00:10:12:23 27

Ο τρόπος που κινούνται, γεμάτοι
δύναμη...

-Ακριβώς όπως εκείνος θα κάνω ό,τι
θέλω!

-Ναι, μπορείς να πετύχεις τα πάντα!

0089 00:11:45:14 00:11:47:01 27

0084 00:11:07:09 00:11:09:21 27

Χρώματα και χάρη.

Κυρίες και κύριοι, κορίτσια και
αγόρια...

0090 00:11:48:16 00:11:49:23 27

Είναι καταπληκτικοί.

0085 00:11:10:23 00:11:13:23 27

0091 00:11:54:07 00:11:55:08 27

Αυτό που χρειάζεται ο κόσμος
είναι λίγη μαγεία.

Αλλά εσύ;

0086 00:11:24:21 00:11:26:13 27

0092 00:11:56:21 00:11:58:11 27

Κοίτα, μαμά, εισιτήρια!

Καταδικασμένος από τη γέννα.

0087 00:11:38:04 00:11:39:15 27

0093 00:11:58:22 00:12:01:22 27

Υπέροχο, έτσι;

Ένας άνδρας, ο Θεός να τον κάνει,

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

Θα σε ρίξω κάτω, το ορκίζομαι!

0094 00:12:02:18 00:12:04:23 27

0100 00:12:48:19 00:12:51:11 27

που ακόμα και ο Ίδιος

τού γύρισε την πλάτη!

ΤΣΙΡΚΟ ΜΠΡΟΝΣΟΝ ΧΑΜΙΛΣ.

ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΡΥΦΑΙΟ ΑΚΡΟΒΑΤΗ,
ΠΑΠΙ.

0095 00:12:05:01 00:12:06:21 27

Σταμάτα! Γιατί το λες αυτό;

0101 00:12:58:14 00:13:01:22 27

0096 00:12:09:16 00:12:11:09 27

Πρόβλημα σου τώρα.

Δεν μου κάνεις, άρα δρόμο!

Γιατί το πιστεύεις.

0102 00:13:08:17 00:13:11:16 27

0097 00:12:15:13 00:12:17:07 27

Κάνεις σε μένα όμως, κούκλα. Ορίστε.

Όμως, αν έβλεπες...

0103 00:13:23:08 00:13:24:18 27

0098 00:12:18:12 00:12:21:03 27

Αλλά διαφέρουν από μένα.

Την ομορφιά που γεννιέται από τις
στάχτες.

0104 00:13:25:17 00:13:28:01 27

0099 00:12:27:23 00:12:30:00 27

Ναι, έχεις όντως ένα πλεονέκτημα.

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

0105 00:13:29:18 00:13:33:03 27

Χρειάζομαι βοήθεια, για να περάσω!

Όσο μεγαλύτερη η δυσκολία,
τόσο πιο λαμπρός και ο θρίαμβος.

0111 00:14:18:08 00:14:19:13 27

Μπορεί να με βοηθήσει κάποιος;

0106 00:13:50:02 00:13:52:15 27

0112 00:14:39:07 00:14:40:13 27

Δεν βρίσκω την κάμπια μου. Πού
πήγε;

Τζορτζ!

0107 00:13:55:11 00:13:58:11 27

0113 00:14:42:04 00:14:43:06 27

Είναι εδώ, μέσα στο κουκούλι.

Μπορείς να με βοηθήσεις;

0108 00:13:59:08 00:14:02:23 27

0114 00:14:47:05 00:14:49:20 27

Θα' ναι εντάξει.

Πού πάτε; Τι κάνετε;

Δεν θα την αναγνωρίζεις, μόλις βγει.

0115 00:14:51:09 00:14:52:14 27

0109 00:14:10:16 00:14:12:17 27

Απλώς θα με αφήσετε εδώ;

Τζορτζ, Πάπι!

0116 00:14:53:22 00:14:55:23 27

0110 00:14:13:19 00:14:15:07 27

Παναγιωτίδη Αλεξάνδρα_Ξ2018107

-Νομίζω πως θα τα καταφέρεις.

0122 00:16:33:16 00:16:36:08 27

-Τι πράγμα;

Γουίλ, Γουίλ!

0117 00:14:57:06 00:14:59:17 27

0123 00:16:40:22 00:16:42:12 27

Φαντάζομαι, θα σηκωθώ δια μαγείας,
δηλαδή.

Γουίλ!

0118 00:15:00:10 00:15:03:18 27

0124 00:16:51:03 00:16:52:17 27

Τζορτζ, Πάπι, πώς είναι το νερό;

Κοιτάξτε, κολυμπάω!

Ωρα για μια βουτιά!

0125 00:16:57:02 00:16:59:05 27

0119 00:15:46:08 00:15:47:10 27

-Μοιάζει με βαρέλι ούισκι!

Δείτε!

-Το ξέρω!

0120 00:16:17:16 00:16:18:20 27

0126 00:16:59:18 00:17:00:19 27

Γουίλ, έρχεσαι;

Έλα 'δώ!

0121 00:16:25:21 00:16:27:16 27

0127 00:17:26:23 00:17:30:01 27

Νομίζω πως ο Γουίλ έπεσε μέσα!

Απόψε θα είστε μάρτυρες,

0128 00:17:30:21 00:17:32:14 27

καθώς ο πιο γενναίος από μας

0129 00:17:32:18 00:17:37:06 27

θα ξεγελάσει τον θάνατο,

ανεβαίνοντας 15 μέτρα ψηλά,

0130 00:17:37:20 00:17:40:09 27

και θα πηδήξει

σ' αυτή τη δεξαμενή με νερό.

0131 00:18:33:01 00:18:34:14 27

Πάμε να δούμε τι θα πει.

0132 00:19:04:08 00:19:05:10 27

Σας ευχαριστώ.

0133 00:19:08:04 00:19:12:16 27

Πώς το κάνατε αυτό;

Φοβηθήκατε; Ήταν τόσο ψηλά!

0134 00:19:12:19 00:19:16:03 27

-Μακάρι να μπορούσα και εγώ.

-Γλυκέ μου, μπορείς να κάνεις ό,τι θες.

0135 00:19:17:03 00:19:18:13 27

Πονέσατε, όταν πέσατε στο νερό;

0136 00:19:43:22 00:19:45:13 27

Δες την, πέταξε, Σάμι.

0137 00:20:05:23 00:20:08:13 27

Απόδοση: Αλεξάνδρα Παναγιωτίδη

4 Σχολιασμός

Στην παρούσα ενότητα θα αναφερθώ στον σχολιασμό της ταινίας που επέλεξα, στα τεχνικά ζητήματα που αντιμετώπισα κατά τον υποτιτλισμό, καθώς και στα μεταφραστικά προβλήματα που κλήθηκα να επιλύσω. Χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος, θα αναφέρω λίγα λόγια για τα χαρακτηριστικά της ταινίας, στο δεύτερο μέρος θα μιλήσω για τις τεχνικές οδηγίες που ακολούθησα για να υποτιτλίσω την ταινία και στον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρέασαν τη δουλειά μου και στο τελευταίο μέρος, θα παρουσιάσω ορισμένα από τα μεταφραστικά προβλήματα που αντιμετώπισα καθώς και τους τρόπους με τους οποίους τα χειρίστηκα.

4.1 Γλώσσα και ύφος

Ξεκινώντας, ας παρουσιάσουμε με δυο λόγια την ταινία. Όπως προανέφερα στην εισαγωγή, η ταινία που επέλεξα ονομάζεται «The Butterfly Circus» και έχει γυριστεί το 2009. Πρόκειται για μια δραματική ταινία, που απεικονίζει τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής το 1930, κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης όπου ο κόσμος έχει μετατραπεί σ' ένα άσχημο, δίχως σεβασμό και αλληλεγγύη μέρος (Navarro, 2020). Το ύφος της ταινίας εναλλάσσεται, αφού σε ορισμένα σημεία είναι σοβαρό και σε κάποια άλλα έχει μια δόση χιούμορ (π.χ. όπως συμβαίνει στο σημείο 00:06:23:02 - 00:06:25:11 "Αλλά για σένα είναι εύκολο, γιατί είσαι τόσο δυνατός" όπου ο χαρακτήρας αλλάζει τον τόνο της φωνής του για να μεταδώσει την ειρωνεία της φράσης). Αξίζει να αναφέρουμε, πως ένα από τα πιο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ταινίας ήταν η χρήση διαφορετικών γλωσσικών ποικιλιών που εκφράζονται πρωτίστως μέσω του τρόπου με τον οποίο αρθρώνονται οι φθόγγοι και οι λέξεις. Από την αρχική σκηνή, στο τσίρκο, μέχρι και το τέλος, παρουσιάζονται χαρακτήρες με διαφορετικές προφορές και χρωματισμούς στον λόγο, κάτι που κάνει την κατανόηση και τη μετάφραση των διαλόγων ιδιαίτερη και απαιτητική. Γι' αυτό τον λόγο, η χρήση του αγγλικού template ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Το γεγονός πως το αρχείο transcript δεν ήταν κάποια επαγγελματική δουλειά, δεν επηρέασε καθόλου την χρησιμότητα του. Η δημιουργός είχε μεταφέρει κατά λέξη όλους τους διαλόγους, κάτι που κυρίως στην σκηνή στο τσίρκο μου φάνηκε αρκετά χρήσιμο. Η ύπαρξη πολλαπλών φωνών ταυτόχρονα, σε συνδυασμό με τις διαφορές στην προφορά και τους ήχους του

περιβάλλοντος, αφού σε ένα τσίρκο είναι λογικό να υπάρχει φασαρία, έκανε τη δουλειά μου αρκετά απαιτητική. Χρειάστηκε να ακούσω ορισμένα σημεία πολλές φορές ώστε να καταλάβω τι λέγεται και γι' αυτό τον λόγο το ερασιτεχνικό transcript ήταν καίριας σημασίας.

4.2 Θέματα και βραβεία

Ένα ακόμα ιδιαίτερο στοιχείο της ταινίας σχετίζεται με τα θέματα τα οποία αγγίζει. Χάρη στον τρόπο με τον οποίο ο Will (Nick Vujicic) μιλάει, κινείται και συναναστρέφεται με τους υπόλοιπους ανθρώπους, και αντίστοιχα ο τρόπος με τον οποίο ο ίδιος ο ηθοποιός τον ερμηνεύει, ο χαρακτήρας εμφανίζεται ως πιο αληθινός και όλη η ταινία αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση. Το ηθικό δίδαγμα είναι πως κανένας δεν πρέπει να τα παρατάει, όσο δύσκολα και αν φαίνονται τα πράγματα μια δεδομένη στιγμή και πως πάντα πρέπει να πιστεύεις στις ικανότητες σου. Τόσο η ταινία, όσο και ο ηθοποιός που ενσαρκώνει τον πρωταγωνιστή έχουν κερδίσει αρκετά βραβεία, αφού η ιδιαίτερη ιστορία που παρουσιάζει, ο τρόπος αφήγησης, και τα θέματα που πραγματεύεται μαγνήτισαν από την πρώτη στιγμή τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, το 2010, η ταινία κέρδισε το πρώτο βραβείο στο Doorpost Film Project, ένα από τα μεγαλύτερα διαδικτυακά φεστιβάλ ταινιών. Ακόμα, την ίδια χρονιά κέρδισε δυο βραβεία για την Καλύτερη Ταινία Μικρού Μήκους στο Method Fest Independent Film Festival. Το συγκεκριμένο φεστιβάλ είναι μια οργάνωση όπου πρωταγωνιστές είναι οι ταινίες και οι ηθοποιοί που δεν έχουν γίνει ακόμα παγκοσμίως γνωστοί. Πρέπει ωστόσο ν' αναφέρουμε και λίγα λόγια για τον Nick Vujicic, αφού χωρίς εκείνον η ταινία δεν θα μπορούσε να γίνει πραγματικότητα. Ο ηθοποιός κατάγεται από την Αυστραλία, και εκτός από την υποκριτική έχει γίνει πολύ γνωστός λόγω των ομιλιών του όπου μιλάει για τη δύναμη που έχουν οι άνθρωποι καθώς και για τη ζωή του μεγαλώνοντας. Έχει γράψει αρκετά βιβλία, από τα οποία διαπρέπουν τα: *Life Without Limits: Inspiration for a Ridiculously Good Life* (2010), *Unstoppable: The Incredible Power of Faith in Action* (2013) και *Be the Hands and Feet: Living Out God's Love for All His Children* (2018).

4.3 Τεχνικά Ζητήματα

Ας συνεχίσουμε όμως, στο τεχνικό κομμάτι της εργασίας. Όταν ξεκίνησα την εργασία μου, αποφάσισα να χρησιμοποιήσω τις οδηγίες του Netflix. Στον κόσμο του υποτιτλισμού, οι οδηγίες αυτές είναι πολύ βασικές, τόσο στα τεχνικά χαρακτηριστικά που θέτει κάποιος στο λογισμικό που χρησιμοποιεί, όσο και στους γραμματικούς κανόνες. Δίνεται προσοχή στην λεπτομέρεια, κυρίως γραμματικά, ενώ η αναγνωστική ικανότητα διαδραματίζει κι αυτή πολύ σημαντικό ρόλο. Πιο συγκεκριμένα, ο αριθμός χαρακτήρων ορίστηκε στους 42 ανά γραμμή υποτίτλου και στους 17 ανά δευτερόλεπτο. Κατά τον αρχικό χρονισμό, είχα δημιουργήσει μεγάλους υποτίτλους, προσπαθώντας να χωρέσω όσο περισσότερο διάλογο μπορούσα. Παρ' όλα αυτά, στη συνέχεια, όσο εξοικειωνόμουν περισσότερο με τον υποτιτλισμό, τόσο προχωρούσα σε συμπύκνωση και απαλοιφή υποτίτλων όσο και στον σωστό χωρισμό τους με βάση τον ανώτερο συντακτικό κόμβο.

Όπως αναφέρει και η Γιώτα Γεωργακοπούλου στην έρευνα της με τίτλο «Reduction Levels in Subtitling, DVD Subtitling: A Compromise of Trends» (2003) η διαδικασία υποτιτλισμού μιας ταινίας, ανεξαρτήτως του είδους, ακολουθεί πάντα μια συγκεκριμένη διαδικασία, όπως γίνεται από τον 20^ο αιώνα, οπότε και εμφανίστηκε για πρώτη φορά αυτό το κομμάτι της μετάφρασης. Στο πρώτο στάδιο, ο παραγωγός της ταινίας διανείμει αντίγραφα του κειμένου-βίντεο προς υποτιτλισμό. Εκτός αυτού, η μορφή του χρονισμού έχει την μορφή HH:MM:SS:FF και συνοδεύεται πάντα από ένα ακόμα αρχείο στο οποίο η εταιρία υποτιτλισμού βρίσκει το σενάριο το οποίο χρησιμεύει ως template.

Στο δεύτερο στάδιο, γίνεται η διαδικασία του χρονισμού. Ο υποτιτλιστής, δηλαδή, με βάση το αρχείο ήχου που ακούει, δημιουργεί υποτίτλους που διαρκούν όσο και ο επιμέρους διάλογος με τον οποίο ασχολείται. Η διάρκεια του εκάστοτε υποτίτλου διαφέρει ανάλογα με τις τεχνικές οδηγίες, όπως οι οδηγίες Netflix που ακολούθησα με βάσει τις οποίες ένας υπότιτλος δεν μπορεί να διαρκεί κάτω από 1 δευτερόλεπτο και πάνω από 7.

Έπειτα, ξεκινάει η μεταφραστική διαδικασία, κατά την οποία, χρησιμοποιώντας το σενάριο που έχει δοθεί, το κείμενο πηγής μεταφέρεται στη γλώσσα-στόχο, ακολουθώντας τους γραμματικούς και τεχνικούς κανόνες που ανέφερα προηγουμένως.

Ως τελικό προϊόν, το αρχείο υποτίτλων ελέγχεται, διορθώνεται και ύστερα παραδίδεται στον πελάτη στη μορφή αρχείου που έχει ζητηθεί. Τα αρχεία μπορεί να έχουν πολλές μορφές, η πιο διαδεδομένη όμως είναι το αρχείο .srt. Την παραπάνω διαδικασία ακολούθησα κι εγώ ώστε να ολοκληρώσω την πτυχιακή μου εργασία.

Έτσι, αναφερόμενη στον χρονισμό των υποτίτλων της ταινίας που επέλεξα, προσπάθησα να φτιάξω τους υποτίτλους μου με τέτοιο τρόπο ώστε να ξεκινούν λίγο πριν αρχίσει η φράση και να τελειώνουν ελάχιστα πιο μετά με την σκέψη πως έτσι θα είναι πιο άνετα στα μάτια των θεατών/αναγνωστών. Γνωρίζουμε άλλωστε, πως ένας υπότιτλος πρέπει να διαρκεί αρκετά ώστε οι θεατές να είναι σε θέση να διαβάσουν όλη την πρόταση που παρουσιάζεται, χωρίς όμως να προλάβουν να τη διαβάσουν δεύτερη φορά. Επιπλέον, σύμφωνα με τη θεωρία του υποτιτλισμού μια φράση στην γλώσσα πηγής, διαρκεί μεταξύ 1.5 και 6 δευτερολέπτων και αντιστοιχεί σε 2 γραμμές στη γλώσσα-στόχο. Αυτό το χρονικό περιθώριο, αναγκάζει τον υποτιτλιστή να πρέπει να χωρίσει με τέτοιον τρόπο τον υπότιτλο, ώστε ο αναγνώστης/ θεατής να προλάβει να τον διαβάσει και να τον κατανοήσει. Γι' αυτό, και ο υπότιτλος πρέπει να διαρκεί όσο ακούγεται ο ομιλητής, ώστε ο θεατής, που πιθανόν να μην γνωρίζει την γλώσσα πηγής, να μπορεί να καταλάβει σε τι αντιστοιχεί το κείμενο που διαβάζει (Μπροντίλ, 1994).

4.4 Μεταφραστικά Ζητήματα

Τέλος, ας μην ξεχνάμε το μεταφραστικό κομμάτι, αφού το βασικό στοιχείο της εργασίας είναι η μετάφραση. Σε γενικές γραμμές, η μετάφραση της ταινίας δεν ήταν ιδιαίτερα δύσκολη. Τα περισσότερα σημεία ήταν κατανοητά, εύκολα στην απόδοση και δεν είχα δυσκολία στον περιορισμό των χαρακτήρων. Παρ' όλα αυτά, όπως σε κάθε μετάφραση που κάνουμε, οι δυσκολίες υπάρχουν. Έτσι, παρακάτω θα αναλύσω ορισμένα από τα σημεία τα οποία με απασχόλησαν μεταφραστικά.

Αναλύοντας την ταινία από την αρχή προς το τέλος, το πρώτο σημείο το οποίο με δυσκόλεψε, βρίσκεται στον υπότιτλο 3 και είναι η φράση «bearded lady». Βλέποντας για πρώτη φορά την ταινία και καθώς σκεφτόμουν ποιες θα μπορούσαν να ήταν οι πιθανές αποδόσεις της, μου ήρθε στο μυαλό η ελληνική φράση «γυναίκα με τα γένια». Όμως, λόγω των χωροχρονικών περιορισμών που οι οδηγίες επιβάλλουν, η φράση αυτή

δεν χωρούσε στον υπότιτλο. Έτσι, διάλεξα μια πιο συνοπτική, εξίσου περιγραφική μετάφραση χρησιμοποιώντας την απόδοση «μουσάτη γυναίκα».

Συνεχίζοντας, θα ήθελα να σταθώ στο σημείο ανάμεσα στον υπότιτλο 14 και 15. Η φράση που ακούγεται αποτελεί ένα από τα πιο δύσκολα για μένα κομμάτια της ταινίας, στο οποίο δεν βοήθησε ούτε το ερασιτεχνικό αγγλικό transcript. Όπως καταλαβαίνουμε βλέποντας το βίντεο ο χαρακτήρας λέει την φράση «Come in ladies and gentlemen. We have Lady Lulu...». Έπειτα όμως ακούγεται μια φράση η οποία δεν είναι ξεκάθαρη και δεν αναφέρεται στο transcript και αμέσως μετά ο χαρακτήρας λέει την φράση «...the limbless man». Η δυσκολία αυτή μπορούσε να αντιμετωπιστεί με δυο τρόπους. Μια επιλογή θα ήταν να προσθέσω έναν υπότιτλο στον οποίο θα έγραφα «Ακατάληπτο», όπως και είναι ο κανόνας όταν κάτι δεν γίνεται αντιληπτό και δεν υπάρχει στο σενάριο. Η άλλη επιλογή θα ήταν να παραλείψω την φράση που δεν καταλαβαίνω και να προχωρήσω στη μετάφραση της φράσης the limbless man ως «τον άντρα χωρίς άκρα». Ωστόσο, με αυτόν τον τρόπο ο υπότιτλος θα έπρεπε να χωριστεί στα δυο αφού λόγω των χωροχρονικών περιορισμών η πρόταση δεν θα χωρούσε. Γι' αυτόν τον λόγο, επέλεξα να κόψω τον υπότιτλο μετά τη φράση Lady Lulu και να παραλείψω τις άλλες δυο εκφράσεις. Θεώρησα πως η ύπαρξη δυο ή ακόμα και τριών ξεχωριστών υποτίτλων θα κούραζε τον αναγνώστη/θεατή στην προκειμένη περίπτωση και δεν υπήρχε λόγος να προσθέσω έναν υπότιτλο που να λέει «Ακατάληπτο».

Επόμενο σημείο δυσκολίας έθεσε ο υπότιτλος 17 («a large heffer»). Ήταν η πρώτη φορά που συναντούσα αυτή τη λέξη και αν και είχα μια ιδέα για το τι μπορεί να σημαίνει, χάρη στην οπτική περιγραφή που προσφέρει η ταινία, ήταν επιβεβλημένη μια εκτενής αναζήτηση. Μέσα από την αναζήτηση, διαπίστωσα πως το heffer είναι μια απαξιωτική έκφραση στην αγγλική αργκό που αναφέρεται στα υπέρβαρα άτομα. Λίγο πιο συγκεκριμένα, με τον όρο αργκό αναφερόμαστε στον κώδικα επικοινωνίας, που χρησιμοποιείται κυρίως από άτομα ίδιων κοινωνικών ομάδων και συνεχώς εμπλουτίζεται με βάση την επικαιρότητα και τις εξελίξεις. Η μετάφραση των φράσεων αργκό είναι αρκετά ενδιαφέρουσα αφού συνήθως δεν υπάρχουν αντίστοιχες μεταφράσεις στη γλώσσα-στόχο. Χρησιμοποιώντας τη θεωρία για τη μετάφραση των αργκό, μπορούμε να μάθουμε πως υπάρχουν τέσσερις τεχνικές για τη μετάφραση τους. Ως πρώτη τεχνική βρίσκουμε τη λεγόμενη one-on-one όπου ο όρος αργκό ανταποκρίνεται σε έναν αντίστοιχο όρο στη γλώσσα-στόχο. Έπειτα βρίσκουμε την τεχνική one-to-several ή several-to-one κατά την οποία ο όρος στην γλώσσα πηγή

αντιστοιχεί σε πολλούς στη γλώσσα-στόχο ή πολλοί όροι αντιστοιχούν μόνο σε έναν. Ακόμα, παρατηρούμε τις τεχνικές one-to-part και one-to-none στις οποίες ο όρος αργκό αντιστοιχεί μερικώς σε ανάλογο όρο της γλώσσας-στόχο ή δεν αντιστοιχεί καθόλου, αντίστοιχα (Rahmawati, 2015, σελ 89-90).

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, χρησιμοποίησα την τεχνική one-to-none. Αυτό συνέβη διότι στα ελληνικά λεξικά δεν υπήρχε ακριβής απόδοση της λέξης heffer που να διατηρεί το νόημα αλλά και το ύφος της αγγλικής και παράλληλα να μην ξεπερνά τον μέγιστο αριθμό χαρακτήρων. Έτσι, μετά από πολλή σκέψη, αποφάσισα να χρησιμοποιήσω τη λέξη «αγελάδα» διότι είναι μια μεταφορική φράση που οι Έλληνες χρησιμοποιούν και ταιριάζει στο ύφος της αγγλικής φράσης.

Στον υπότιτλο 43 συναντάμε τη λέξη «showman» η οποία μαζί με τις λέξεις «freak show» και «side show» με απασχόλησαν ιδιαίτερα διότι δεν ήμουν βέβαιη αν η απλή μεταγραφή στα ελληνικά ήταν αρκετή. Ωστόσο, έπειτα από εκτενή αναζήτηση σε ελληνικά άρθρα, αποφάσισα να χρησιμοποιήσω τις ελληνικές μεταγραφές «σόουμαν» και «σόου» αφού πλέον οι λέξεις αυτές έχουν αφομοιωθεί στην ελληνική γλώσσα. Όσον αφορά την τελευταία έκφραση, «side show», που βρίσκεται στον υπότιτλο 62, οι πιθανές της αποδόσεις ήταν οι εκφράσεις «δευτερεύοντα σόου» και «δεύτερα σόου», καθώς και η πολύ απλή φράση «παράσταση». Η τελευταία απόδοση ήταν πολύ γενική και δεν ανταποκρίνεται σε αυτό που αναφέρει ο χαρακτήρας όποτε και κατέληξα στην απόδοση «δευτερεύοντα σόου» με βάση τη συχνότητα εμφάνισης της σε σχετικά με το θέατρο κείμενα.

Ακόμα, δεν πρέπει να παραλείψω την αναφορά της έκφρασης «tonight, your eyes will witness as our bravest soul...». Στο συγκεκριμένο σημείο, όπως και σε αρκετά άλλα, λόγω του περιορισμένου αριθμών χαρακτήρων, καθώς και για την αποφυγή του αγγλισμού, αποφάσισα να αλλάξω λίγο τις ελληνικές φράσεις, ώστε να ταιριάζουν περισσότερο στη γλώσσα μας και να ακούγονται πιο φυσικές. Γι' αυτόν τον λόγο, η έκφραση αυτή αποδόθηκε στα ελληνικά, χωρισμένη βέβαια σε δυο υποτίτλους, ως «απόψε θα είστε μάρτυρες καθώς ο πιο γενναίος από εμάς». Δηλαδή, απέφυγα την χρήση της μετάφρασης κατά λέξη, και αντιθέτως μετέφρασα λίγο πιο ελεύθερα την αγγλική φράση.

Τελευταία σημείο στο οποίο θα ήθελα να σταθώ είναι η ισπανική έκφραση «muy bien» που λέγεται στον υπότιτλο 50. Η θεωρία του υποτιτλισμού σχετικά με τις ξένες

γλώσσες στις ταινίες αναφέρει πως η μετάφραση χρίζεται απαραίτητη αν ο μεταφραστής καταλαβαίνει τι λέγεται. Έτσι, με δεδομένο πως η ισπανική έκφραση αυτή είναι πολύ γνωστή, όχι μόνο σε μένα, αλλά και σε πολύ κόσμο, θεώρησα σωστό να την μεταφράσω στα ελληνικά με την αντίστοιχη ελληνική φράση «πολύ νόστιμο» αντί να το παραλείψω και να αναφέρω πως ο χαρακτήρας μιλάει στα ισπανικά.

Ολοκληρώνοντας τον σχολιασμό, θα ήθελα να τονίσω, πως με βάση την θεωρία του υποτιτλισμού αλλά και τη θεωρία μετάφρασης, ο σκοπός ενός μεταφράσματος, και σ' αυτή την περίπτωση των υποτίτλων, είναι φυσικά να ταιριάζουν με το κείμενο πηγής αλλά προπαντός να χρησιμοποιείται η γλώσσα με τέτοιον τρόπο ώστε να γίνεται κατανοητή από τον αναγνώστη/θεατή και να μην του φαίνεται ξένη. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, σε κάποια σημεία έχω επιλέξει εκφράσεις και έχω κάνει συντακτικές αλλαγές που χρησιμοποιούμε στα ελληνικά και δεν «μυρίζουν μετάφραση».

5 Επίλογος

Συνοψίζοντας το γραπτό κομμάτι της πτυχιακής μου εργασίας, η διαδικασία του χρονισμού και παράλληλα της μετάφρασης ήταν μια ιδιαίτερη διαδικασία. Ήμουν σε θέση να εντρυφήσω στο αντικείμενο, το οποίο με ενδιαφέρει ιδιαίτερα και θα ήθελα να ασχοληθώ επαγγελματικά στο μέλλον. Δεν πρέπει να ξεχνάμε, πως ο υποτιτλισμός είναι αρκετά γνωστή τεχνική στην χώρα μας. Δεδομένου πως εδώ και πάρα πολλά χρόνια, η Ελλάδα είναι μια από τις χώρες που προτιμάει τον υποτιτλισμό αντί της μεταγλώττισης, η διαδικασία αυτή μας φαίνεται αρκετά έμφυτη και γνώριμη. Γι' αυτό και επέλεξα το συγκεκριμένο είδος μετάφρασης. Η ίδια η ταινία είναι αρκετά συγκινητική, περνά όμορφα και πανανθρώπινα μηνύματα και γι' αυτό και την επέλεξα. Τέλος, η μετάφραση αν και απαιτητική σε ορισμένα σημεία, έγινε χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα.

Βιβλιογραφία

Ελληνικές Πηγές

Κεντρωτής, Γ., Θεωρία και πράξη της μετάφρασης, Αθήνα, Δίαυλος, 1996.

Πάρε-Δώσε. (2011, July 30). Ελληνική αργκό - Λεξιλόγιον. Retrieved December 13, 2022, from <https://www.pare-dose.net/67>

Σωσώνη, Β. (2014) «Από την πρώτη Talkie στη Μηχανική Μετάφραση: Η Οπτικοακουστική Μετάφραση και η Συμπόρευσή της με την Εξέλιξη τη Τεχνολογίας», Dictio, 7, 167-187.

Ξένες Πηγές

Brondeel, H. (1994). Teaching Subtitling Routines. *Meta*, 39(1), 26–33. <https://doi.org/10.7202/002150ar>

Di Giovanni, E. (2016). The layers of subtitling. *Cogent Arts & Humanities*, 3(1), 1151193. <https://doi.org/10.1080/23311983.2016.1151193>

Georgakopoulou, P. (2003). Reduction levels in subtitling-DVD subtitling: a compromise of trends. *University of Surrey*. <https://openresearch.surrey.ac.uk/esploro/outputs/doctoral/Reduction-Levels-in-SubtitlingDVD-Subtitling-A/99516488802346>

Navarro, A. (2020, April 24). The Butterfly Circus | The power of resilience. Annabel Navarro. Retrieved December 11, 2022, from <https://annabelnavarro.com/the-butterfly-circus-the-power-of-resilience/>

Rahmawati, R. (2015). AUDIOVISUAL TRANSLATION OF SLANG WORDS AND PHRASES AND THEIR TYPES OF EQUIVALENCE IN 50/50 MOVIE. English Language and Literature Universitas Pendidikan Indonesia. <https://www.scribd.com/document/584912700/10>